

САҢА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Олохтоох бэйэни салайыныы

2004 сыл
Баккарап ыйын
7 КҮНӨ
ОЛТУОРУУННУУР
№ 107
(9169)

СИР БОППУРУОҢУГАР БОЛБОМТОНУ

Олохтоох бэйэни салайыныыга кириппит иккис сылыгар үктэннэ. Аны иһэр сылга нэһиликтэринэн бэйэни салайыныыга кириэри олоробут. Оччотугар нэһиликтэр бэйэлэрин бастарын бэйэлэрэ билинэр, үлэлэрин-хамнастарын, үптэрин-астарын дьаһанар буолуохтара. Бу олохтоох дьаһалталартан, нэһиликтэригэр улахан эппиэтинэни ирдир суол. Нэһиликтэринэн бэйэни салайыныыга кириини көрсө биһиги хаһыалпытыгар анал рубрика үлэһэ.

Сир боппуруоһа саха киһитигэр хаһан баҕарар бастаах турар суолталаах. Былыр-былыргыттан өбүгэлэрибит "сиртэн аһаан-таннан олоробут" диир этэллэрэ. Сиртэн эмис эт, үрүг илгэ, таһнар таһас кэлэрэ. Ол саҕаттан күн бүгүгүр диэри тыа киһитин олоһор-дьаһаар үгүс уларыһылар буолталаатылар да, сир тын боппуруоһунан хаалар.

Нэһиликтэринэн бэйэни салайыныыга кириинэн сибээстэн, бастаах кэпсэтибитин сир туһунан бэчээттибит. Аабааччыларбыгар анаан улууска сир боппуруостарыгар чааһынай дьону, тэрилтэлэри кытта үлэлээр тэрилтэлэр бэрэстэбиитэллэрэ: "Чурапчы-сир" ХЭО кылаабынай специалиһа **Е.Г.Федоров**, СР Сир-кадастровой палататын федеральнай государственнай тэрилтэтин Чурапчы улуусунааҕы бэрэстэбиитэлистибэтин бөдүккүчү **А.А.Гоголев**, Юстиция хамсаабат баайга-дуолга быраабы государственнай регистрациялыыр тэрилтэтин быраабы регистрациялааччыта **А.П.Макаров** ыалдьыттылар.

Биһиги хас биридди чааһынай киһи, бааһынай хаһаайыстыбалар, государственнай, муниципальнай тэрилтэлэр быһылыбыт анал сирдээхтэр. Олорго кириилэр-уһаайбалар, объектар турар сирдэрэ уонна ол тулатынааҕы территориялар, хoduһалар, бааһыналар онтон да атын туһаҥа, наадаҥа ылылыбыт сир. Нэһиликтэ нэһиликтэ эмис тусла сирдээх-уоттаах. Ол аата сир барыта хаһаайыһынаах дьон түмүк оҕоһулар. Урукку сылларга сир хаһаайыһын туһулуур докумуонунан олохтоох землевладелец биэрбит сибидиэтистэбэ-тэ билиниилэр этэ. Оттон 2002 сылтан бэтэх, олохтоох бэйэни салайыныыга кириинэн сибээстэн, сир барытын хаттаан регистрациялааһын ытылла турар. Бу политика 2005 сылы көрсө түмүктэниэхтээх. Регистрациялааһын дьэтигэ, судуругуттан эттэххэ, сир кээмэйдэтин, нүмэрдэтин уонна ол сиргэ туһанааччы быраабын регистрациялааһын күүрүлүтэр.

Сир барыта кээмэйдэнэн межевой дьыала оҕоһулуохтаах. Межевой дьон тыл сахалыы сир кырааныссата дьон тылбаастанар. Ол эбэтэр хас биридди чааһынай киһи уһаайбатын, тэрилтэлэр анал быһылыбыт сирдэрин кээмэйдэтигэр, ыалларын кытта сөҕүһөн, сирдэрин устатын-туоратын туһулааталлар. Кэтэх хаһаайыстыбаны сайыннарыыга дуула ахсын барыллар сир, ол эбэтэр хoduһалар, бааһыналар, нэһиликтэ сир-уота эмис итинник межевание дьыалатын бараллар. Саҥа уһаайба-старбыт киһи эмис тутта бу тэрилтэҥэ тийиэхтээх. Сорук дьон тэлгэһигин таһыгар хотону, кыбыыны эбэтэр гараһы туттан, ыалларыттан үгүсүлээх буолааччы. Бу түгүгүгэ межевание дьыалата хаттаан оҕоһулан, бэрэбэркэ ытыллыахтаах. Манан биһиги улуспутугар "Чурапчы-сир" ХЭО дьарыктанар. Ханна докумуоннар наада буолалларын туһунан Евгений Гаврильевич манньк билиһиннэрдэ.

Межевой дьыаланы оҕотторорго сир быһылыбытын (отводун) туһунан докумуон, сир туһаҥа ылааччы сайабылыһына итинэн сир сибидиэтистэбэ наадалар. Сайабылыһынаа киирдэ да, биһиги баран сирдэрин кээмэйдэтибит, быһылыбыт нуорманан кырааныссылыбыт. Ол кэннэ дьыалата оҕоһу-

лар, ол аата сир аатын, ханан баарын, кээмэин, тух сыаллаах ылылларын ыйан докумуонна киллэрэбит. Межевой дьыаланы оҕотторуу төлөбүрдээх.

Межевой дьыала оҕоһулуубутун кэннэ сиргэ кадастровой нүмэр бэриллэхтээх. Сир кадастровой нүмэрэ дьон тус бу сиргэ иҥариллибит нүмэр ааттанар. Бу нүмэр тух баар сиргэ барытыгар, бас билиитин көрүгүтүн тутулуга суох, баар буолуохтаах. Сир нүмэрдээгини биһиги улуспутугар СР Сир-кадастровой палататын федеральнай государственнай тэрилтэтин Чурапчы улуусунааҕы бэрэстэбиитэлистибэ дьарыктанар. Бүгүгү туругунан улус үрдүнэн 190 эрэ кадастровой нүмэр бэриллэн турар. Оттон бу нүмэри хас биридди чааһынай киһи, бааһынай хаһаайыстыбалар, тэрилтэлэр бары быһылыбыт сирдэригэр ылаахтааттар. Улууспутугар төһө элбэх тэрилтэ баары, чааһынай дьон бары кэриэтэ уһаайбалаахтар, бааһынаах, хoduһалаах бааһынай хаһаайыстыбалар 200-тэн лаппа тахсалар, онон бу 190 нүмэр уопсай сыһылараттан төһө бырыһыаны ыларын санаан көрүт.

Сир кадастровой нүмэрин ыларга наада буолар докумуоннар тустарынан Андрей Андреевич манньк этэр:

— Биһиги тэрилтэбитигэр межевой дьыала оҕотторон баран кэлиэхтээхтэр. Межевой дьыалаларын илдьэ кэлэлэр, "манньк сирбэр нүмэр биэриг" дьон сайабылыһынаа топороллор итинэн паспорт, ИНН копиялара баар буолуохтаахтар. Чааһынай дьонго нүмэри биэри 160 солк., оттон государственнай тэрилтэлэргэ 100 солк. төлөбүрдээх. Нэһиликтэр, кини салиһыны билигин кварталларынан арахан нүмэрдэнэн тураллар. Биһир нэһиликтэ кырата үстүү квартал баар. Нэһиликтэринэн бэйэни салайыныыга манньк олорон киирэрбит кыайтарбата биллэр. Онон хас биридди уһаайбалаах, хoduһалаах киһи, тэрилтэ сайааһычылара бу дьыл иһинэн хайаан да сирдэрин тус нүмэрдэрин ыла охсорго тизтэиэхтээхтэр.

Сир докумуонун оҕоттороочу межевой дьыалатын уонна кадастровой нүмэр иҥариллибитин туһунан докумуонун туттутуунан салгы Юстиция хамсаабат баайга-дуолга быраабы государственнай регистрациялааһын тэ-

рилтэтигэр тийэр. Межевой дьыала уонна сиргэ нүмэр ылы — техническэй өттө. Оттон ити сир туһаныыга сокуонунан көрүлүбүт быраап баар буолуохтаах. "Манньк сир манньк заттаах-суоллаах киһи туһана сылдьар, кини бу сир туһанаарга сокуонунан көрүлүбүт бырааптаах" дьон туһулуур докумуон оҕоһулар. Оччотугар эрэ сирдээх киһи арендаһыр, уһаайбатын атылыыр бырааптанар, сирин толору туһанар кыахтанар. Сир туһанаарга быраабы регистрациялааһын туһунан Аким Павлович манньк этэр:

— Биһиги тэрилтэбит межевой дьыаланы, кадастровой нүмэри ылыт дьону кытта салгы үлэлээр. Сир туһаныыга быраабы государственнай регистрациялааһынга манньк докумуоннары илдьэ кэлэлэр: сир бэриллибитин туһулуур докумуон, ол муниципальнай тэрилтэ дьаһалтатын баһылыгын дьаһала, СР Баайга-дуолга сыһыаннаһыларыгар министерствотын быһаарыта, сир нэһиликтэ быһытынан кэлбитин туһулуур докумуон, сир болдьосо суох кэмгэ туһаҥа бэриллибитин туһунан сибидиэтистэбэ эбэтэр суут быһаарыта буолар дьон дьон бэлэтиэхтээх наада. Итиннэ сиргэ сир межевой дьыала, кадастровой нүмэрэ уонна гражданын туһулуур докумуоннар наадалар. Биһиги тэрилтэбит сир докумуонун оҕотторууга түмүктүүр түһүмэтинэн буолар. Быраабы регистрациялааһына чааһынай киһи 300 солк., муниципальнай, государственнай тэрилтэлэр 100 солк., онтон атын көрүт тэрилтэлэр 5000 солк. төлүүллэр.

— Бу докумуон экирэтиһитэ төһө бириэмэни ыларый?

— Сайабылыһынаа киирдэ да, межевой дьыалаттан саҕалаан барыта биһир ый иһигэр болдьохтоон бүтүөхтээх. Ол гынан баран, биһиги сир докумуонун оҕоттороочу аҕыйах, учарат суох онон ахсааннаах хонук иһинэн бүтүөхтээх сөл.

— Оттон уопсай дьыаҥа олорооччулар сир докумуонун хайдах оҕоттороллоруй?

— Уопсай дьыа туһунан учаастагы докумуонун салиһыны, нэһиликтэр дьаһалталара оҕоттороллор. Бу эмис улаханньк сыбарыйа илик. Биһирдигэр дьон туһунан этэр төрт да

нарахан, тэрилтэлэр, бааһынайдар эмис ол эттэ. Билигин туругунан докумуона үһэ этилибитин курдук барыта оҕоһулан, дьыаһык дьон бааһынай хаһаайыстыбага бэриллибит Одьулуун сирэ эрэ регистрацияланна. Оттон дьон үксэ уһаайбаларын атылыаары дуу, уһаайба атылыаары дуу эрэ гынаһына сүүрү-көтүү буолар.

2005 сылга диэри бу үлэ, этилибитин курдук, барыта түмүктэниэхтээх. Оттон дьон-сэргэ, тэрилтэлэр сирдэрин докумуонун чөмчөтөргө тизтэиэхтээхтэр. Бу бэйэни салайыныыга кииригэ биһир улахан суолталаах дьыаланан буолар. Сир курдук тын боппуруос чоту итинэн барыта докумуонига, сокуонига олоһубут буолуохтааҥа биллэр. Биһиги улуспут иһигэр бэриллибит хас биридди кадастровой нүмэр барыта үһэ тэрилтэлэргэ ытыллан түмүллэр. Ол биллэн турар, улус төһө сир-уота тухта туттулла турарын, улус бу сиртэн төһө дохуоду ыларын, сир толору кыаһынан туһаныларын дуу, туһанылыбатын дуу туһунан тух баар информацияны биэриэхтээх сүрүн докумуонунан буолар.

Сир учаастагы туһаныы хонтуруоллааһын землевладелецтэргэ толору сүктэриллибитэ. Кинилэр ханна баҕарар тэрилтэҥэ, ыалга, бааһынай хаһаайыстыбаларыгар тийэн быһылыбыт сиргит, уһаайбаҕыт, хoduһаҕыт, бааһынаҕыт саҥа ирдэбилгэ олоһуран оҕоһулуубут докумуоннарын ирдир бырааптаахтар. Бу тутуһулуубат тутанигар ыстыраап туттулар. Уонна бэйэни салайыныыга нэһиликтэринэн кииригэ нэһиликтэр кырааныссылара, хас биридди учаастак устата-туората барыта ааһыллар. Онон улус олохтоохторо, бука бары сир боппуруоһун суолтатын өйдөөн, бу күнтэн саҕалаан сиргит докумуонун толотторорго тизтэиһи. Үһэ этилибит тэрилтэлэр "Чурапчы-сир" ХЭО, Юстиция хамсаабат баайга-дуолга быраабы государственнай регистрациялыыр тэрилтэ "Сахателеком" ААО дьыатин иккис эттэһигэр, СР Сир-кадастровой палататын федеральнай государственнай тэрилтэтин улусунааҕы бэрэстэбиитэлистибэ-тэ улус дьаһалтатын дьыаһигэр бааллар.

С.БОРИСОВА.

Улуу кыайыы 60 сылын көрсө

КЫАЙЫ СКВЕРЭ ОҢОҢУЛЛАР

Улуу Кыайы 60 сылын көрсө Чуралчы сэленинэтин хабыллар хаба ортотугар, А.К. Софронов атынан физзал таһынаагы ырааһыйаа военкомат томторун хабаан туран "Кыайы скверэ" оңоһулла сылдыар. Элбэх үлэ ытыллыахтаах. Ол курдук, ырааһыйа уута хачайданан, сирэ үрдэтиллэн, тула тимирикэн күрүөлэнэн, ортотугар фонтан тутулуохтаах. Аллея оңоһуллан мас арааһа олордуллан дыон-сэргэ сынныанар сирэ буолуохтаах. Военкомат томторугар Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэриигэ кыттыбыт икки тыһынчааттан тахса киһи аата-суола биридии нэһилиэк-таринен мрамор плиталарга сурулуохтаах. Аатырбыт артиллерист Г.Д. Протодьяконов барельеба туруоруллан, ол атыгар дыһиһээх сэрии пушката уурулуоҕа. Сыыр анныгар элбэх буюр кутуллан сирэ дэхсилэнэр, тахсар сыыр тэһиһиллэр, бетоннай кириликс кэһиһиллэр, үөһэ эмиэ бетон площадка кутуллар. Оччотугар урукку сэриигэ аналлаах пааматынныгы, военкомат дыһитин уонна саҥа сквери кытта холбуу Улуу Кыайыга аналлаах биһир кэлим ансамбль-пааматыннык буолуохтаах. Манна элбэх үлэ ытыллар. Билигин да ситэрэр, онторор олус элбэх. Бу үлэҕэр сүннүһүнэн Кыайы 60 сылын көрсө, улахан тыһынчалар түһүөхтэригэр дизри бүтүөхтэ-эктэр.

Онтон бу олус суолталаах, үлэлээх тутуу үбэ-харчыта, урут суруллубутун курдук, ханнык да бюджеттан үбүлэммит. Барыта улуустат бэйэтин кыабынан, бары тэрилтэлэр, нэһилиһинэ кыттыһынан, норуот күүһүнэн оңоһуллуохтаах. Уоттаах сэрии бүтүтэ төһө даҕаны 60 сыла чугалаатар, онтон хаарыттарбатах, эмсэһэлээбэтэх билигин биһир даҕаны кыра да, кырдыаҕас да киһи суоҕа буолуо. Аҕардас билиги улуустан тыһынчааттан тахса бастыг диоммут уодһына-

ах сэрии хонуутугар Россия, Европа кизг кизилитигар көмүс угуохтара хаалбыта, сорохтор су-раҕа суох сүлүттэрэ, буюру кытта буюр буолан симэлийбиттэрэ. Кинилэр бары билиһини баар дыон кимнээх эрэ аҕалара, эһэлэрэ, убайдара, аймактара буолаллар.

Ол иһин билиги, бүтүгү тыһынаахтар, бу сквери тутууга төһө күүспүт кыайарынан кыт-тар, көмөлөһөр ытык иэстээхпит. "Норуот күүтэ - көмүөл күүтэ" дэнэринин, бары ылыстахпы-тына кыайар, бүтэрэр кыахтаахпыт.

Сэлениһээбит кинигэр сайын айы сыттыбыт уонна, бадараанынан көрө сытар хонуу орто-тугар тохтоло суох тыга турар үчүгэй фонтаннаах, эдэр-кырдыаҕас олоро түһэн сынныанар, сэл-лээр дыһити оңоһуулаах олох мастардаах, хаамар аллеялардаах, тула өттө көстүбэт хойуу маһыан-талабынан, сибээки арааһынан ерө үүмүт күөх үүнээйилээх сквер баар буолуоҕа. Онтон үөһэ томторго пааматыннык-ансамбль ситэһинэ, чуралчылар кизг тутуубут, билиги бүтүгүгү уонна иһики олохлут тутуугар сыдык тыһынара быстыбыт уонна сэриилээспит ытык диоммутугар үйэлээх ыдыбунуһук буолуоҕа.

Бука бары "Кыайы скверин" оңоһуутугар актыбынайдык кыттыабын, ытык иэспитин үмнүмүсбүт!

Иван ПОНОМАРЕВ.

Хаартыскаларга: 1. Сквер тутуутугар. 2. Ыдыбунуһук оңоһуутугар. Хаҥастан ууга: Г.Г. Турантаев - бырайыак авторда, Х.Д. Дьячкова, И.Е. Лаврентьев, Н.К. Сивцев.

Үчүгэй киһи түһүһүн кэспитит

Дьонго -сэргэсэ Малахта Баһылайынан кизгик биллибит В.В. Кузьмин 1917 сыллаах-ка Боотуруускай улуунун 1-гы Чакыр нэһили-гэр төрөөбүтэ. Аҕата Федор Иванович собуруу Тааттаа Аччыгый Бэдэҕэйигэ (Аччыгый Эбэҕэ) олохтоох киһи этэ, ийэтэ Дария Амаҕа. Боро урах төрдүгэр төрөөбүт. Биргэ төрөөбүттэр үлүөлэр эбит. Улахан убайа Хосм-пуут эрдэ өлбүт, кыра убайа Иван Федорович-Куохатын сэрии кыттылааҕа, соботох Юрий дьон уоллааҕа, 1947 сыллаахха өлбүт.

Баһылай оҕото суох убайыгар Василий Ивановичка-Оҥочой уола Бадаайы Баһылайга иитиллэн Василий Васильевич буолбут. Бада-айы Баһылай Ыстый аҕатын ууһугар чаччы-на эбит. Оҕо эрдэхпинэ көрдөхтүнэ, бэрт бөдөн халыҥ киллэ оҕонньор Улахан Эбэ уу-ламмытын кэннэ, күөлү мунгалатарын өйдүүбүн. Мунгаллаах тойон баргыһан улахан сангалаах бэрт саллыһаах кырдыаҕас этэ. Ииппит ийэтэ Москуоскай Мотуруона дьон ула-хан угуохтаах, кылбаа манган эмсэхсэн этэ, эдэригэр кэрэ, үчүгэй дьүүһүнээбүн, уус-уран тарбактаабын иһин "Москуоскай" дьон хос ааттаммыт. Бадаайы Баһылайдаах Аччыгый Эбэ хонносор Оҥочой Өтөхтөөбөр, Чоһунай алааска олохтоох этилэр. Кырдыаҕастар кэсп-иллэринэн, Баһылай оҕо эрдэбүтүн сыты-хотуу, мэник-тэник, оскуолаҕа үөрэнэрбиттэн биһир бастагы комсомолец, араатар бэрдэ эбит, тэрийэр, салайар дьобура эрдэттэн бил-лэн барбыт.

Василий Васильевич саха национальнай байыаннай оскуолатыгар үөрэммитэ бил-лэр. Байыаннай формалаах курсаннары кытары түспүт хаартыскатын булан көрбүтүн. Сэрии иннинэ, хоту оройуонга үлэҕэ ыппыттар. Оҥо тийэн ханна, түгү үлэлээбитин түһүһүн сибидиһинэ мэхэ суох.

Оҥо "Харах уулаах ахтылар" дьон кини-гэсэ бэчээттэммит Булуг оройуонугар көһөрүлүбүт Хатылы нэһилигин "Кыһыл то-лоон" колхозу чилиһэ Константин Семенович Попов ахтытыттан быһа тардан биэрэ-бин: "Биһирдэ дьукаахтарбытын аһырыт олох эстибитэ. Хас да хонукка аһаабатахпыт. Оттон ий бүтүө өссө да ыраах этэ. Оҥо Сте-пан миһигин хиктэ." Колхоз председателигэр баран көрдөһөн көр, баҕар, аһыан оҕолорго түгүһүн эмит көмөлөһүө", - дьон. Ону ыһыан, дьулайа-дьулайа олорор дыһитигэр бардым. Кузьмин Василий дьон этэ (дьонго биллэ-ринэн, Малахта Баһылай). Балабан дьыаҕа олороллоро, намыһах, хараҥа буолан баран

сылаас эбит. Мин киһирэн балабан айаҕар тэп-сэһилип турдум, онно тийэн кэлэн: "Туох на-адаҕа кэлбит оҕоһуну?" - дьон ыйытта. Мин нэһилиэ ыган-ыган наадабын эгитим. Онуоха саҥата суох сурук суруйан аҕалан биэрдэ: "Уон киһилэ бурдугу биһирг дьон суруйдум, ону маһаһынтан баран ыл", - дьон этэ. Ону иэстэт,

МАЛАХТА БАҢЫЛАЙ

наһаа үөрдүм быһыһаах, хараҕым уута суб-урус гыһна, онтукабын көрдөрүмүрү соботохто таһырдыа ыһаным. Сурукпун киһибэр аҕалан биэрдим. Киһим миһигиттэн итэһэ суох үөрдэ, ол бэйэлээх кумааһытын таба тутлааха куоттаран кэһинэ сымта. Дьэ он-кук сордонон син сыл тахсан истибит. Мин бу строкалары ааҕа олорон улахан кыһа-стабын уонна биһир дойдубааһынан кизг тут-табын.

Онтон үлэ фронун кыттылааҕа, тыһыл уонна үлэ өтөрөна, 82 саастаах Коһон Назарович Адамов бу курдук кэспит: "1943 сыл сааһыгар П.Б.Демьянов оройуон салалтатыгар "Василий Васильевич итиллибит ийэтэ", аҕата улахан кыһыдылар, молтоотулэр, көрөр-харайар киһилэрэ соботох ииппит уол-лара", - дьон матыһыттан туруорсан, Баһылай-быт дойдутугар тийэн кэлэ. Сайын саҕала-ныта уолбутун "Яковлев" колхоз председате-линэн быһаардан кэспитит. Сут-кураан бөҕөтө, үс киһибит ити сыл хоргуһан өлбүт-тэр, хаалбыт да дьон нэһилиэ кэһинэһэ сыл-дыабыт. Председателигэр сүөһү өлөрөн, колхоз-стаахтарга түгэтэн тыһыммытын өрүһүбүтэ. Ол "буруйугар" сууттана, үлэпиттэн уһулла сыһы-та, ону колхозтаахтар өрө туран, көмүскэһэн быһаарыппыт. 1944 сыллаахха саас эрдэ Баһылай куораттан Чи-Хай дьон кэргэннээх, икки оҕолуох кэриэйи ыһыан таһаарбыта. Ол кэриэйбит сир ирэрин кытта Н.П. Филиппов-Чуогчааны сирдиптэнэн сир кэриэйэн бую-рун үөртэн Улахан Сайылыгы, Салама Бэри-тин, Улахан Эбэ Дьыһытын талан оҕуруот аһын олордубута. Сайын оҕолору мунһан биригэ-дэ тэрийэн үлэлэппитэ, уу баһааччынан Мэхэ-эс Филиппов буолбута. Күһүн сылгы үүрсэн үлэ фронугар барарбар өг эргийэн от, бур-дук, оҕуруот аһа бөҕө өлгөмүк үүнэн хаал-быта. Кэлин Чой, Баһылай, Сэргэй дьон кэриэй-дар кэлэн олохсуйан, Дьыһыт Адамовы үөртэн хортуоллут, хаппыһа, эриппэ,

турнепс, субүкүлэ, моркуоп, бөөлүүр луук, табаах бөҕөтүн үүнэрэн колхозтаахтары улахан кыһа-стаахтары. Сут-кураан сыла-рыгар Улахан Эбэ уута олох уолбута. Сэрии кэһиниттэн Василий Васильевич тэрийитинэн Таатта үрүһүн быһыттыр, хоругу хорор үлэ-лэр улахан тыһыһылар аһалларын кытта ту-та саҕаламмытара. Хоругу ханаабатын хаһар-га С.А. Филиппов-Тыһаахы - биригэдьир, Е.Н. Адамов-Натты уонна мин буолан аһа-мыппыт. Хаһар сирбитин ыйан-кардан биэрэ-эһинэн П.А.Артемов-Буочаас буолбута. Дьон-ум: "Тон буюру манньк оҕуһаах, улахан кы-логлу барар", - дьон үөртэн биэрэллэр. Чаһылыгы тоһмут биһир курдук ныһыл бую-ру уот чаһылыгыгэр дизри хойгуһон лөгөрүтэ охсон, тимир курдэдьинэн баһан хоругу кэһигэр бүтэрбиһит. Быһыты аһар-дас сүөһү сааһынан уонна солондон оҕорбүт-тара. Күн аайы инчэҕэй сааһы сымарғанан ку-орал оҕорон уолаттар Егор Саввин, Петр Саввин-Томторо, Николай Адамов-Нунай таспытара. Ону быһыт оҕороччулар солондо-букуйа-букуйа тутта эһэри сыбаан иһэллэ-рэ. Ол саас быһыттан иһэн уу бөҕө билиги хаспыт хоругуһунан оҕорон күөлбүт туолан килэс гына түспүтэ. Эбэ күөлэ күн бүтүгүгэр дизри күһүнэн, андыһыан, балыһыан бар дыһун аһага турар. Эһиһил улахан уу кэһиһэ, онно бэлэмнэнэн быһыты саһардан, аһылар-саһылар аһаһан оҕорухха баара", - дьон Коһон Назарович кэспитин түмүктүүр.

Василий Васильевич "Яковлев" колхозуока оҕорбүт үтүөтэ-өкөтө итинэн эрэ бүлүт. Собуруу нэһиликтэргэ аһа бастаһынан саҥа кулуубу 1948 сыллаахха туттаран үлэҕэ мил-лөрбүтэ. "Правда" колхоз буолан баран, ол кулууппун 1951 сыллаахха кизг бөһүөлэҕэ Тоһоһонго көһөрөн аҕалытара 1970-с сыл-лардаахха дизри бэрт уһунуку сулуоспалаан үйэтин монгоһута. Эбэҕэ типовой хотону, атын да тутуулары хото туттарбыта. Сэригэ өлбүт буюуһунарга туттарбыт пааматынны-га ууга баран, көһөрүлэн саксөтүллэн били-гин Эбэ томторугар турар.

Р.А. Филиппов "Дьыа баһыттан саҕалаан" дьон кинигэтигэр В.В. Кузьмин-Малахта Баһылай түһүһүн манньк суруйар: "...үлэтигэр ылсан үлэлээтэр эрэ, туох баар болпуруһу та-

ба быһаарар, дьон барытын хамнатар-күүрктэр, колхозу иһигэр үлэ күөстүү оҕуһа олорор гына тэрийэр. Кыһаҕас кэһигэ күөл үөскэтэн, кулууп туттаран, бөһүөлэҕэ чаһынай ыһалар дьыа тутталларын көрүлээн, өлбүт буюуһунарга пааматыннык оҕорторон, иһинэн уу быһыттарын туттаран, Арыһаахха, Куталаахха, Силиһаахха хотуһаны сааскы халаа уугунан сиигирдэн от бөһөнү ыһан, бары се-зоннай үлэлэри кэһигэр кыһа-хото бүтэрэн, колхоз дохуһун үрдэтэн, үчүгэй сурух аһа-нан, боруода сүөһүлэнэн, колхозу орой-уонга бастыг оҕорбута. Көхтөөх, кыһыһаҕас үлэһиттэрдээх колхоз дэһитэ".

Василий Васильевич 1950 сыллаахха үлэ-титтэн босхолоһон үөрэнэ барбыта. Онтон кэлэн баран Эбэ Кыһаарыгар итиһэх саһыл ферматын тэрийэн салайбыта, барыстаах хаһаайыһыба оҕорон хаалларбыта. Кэлин кэргэнин дойдутугар Хаҥаһа кизгэн олохсуй-бута. 1969 сыллаахха саас хазытары саҕана өлбүтэ. Хаҥастар улахан кыһа-хото кыһылар-рэ эбит этэ, самолет наймылаһан Чакырга таһаарытара. Бэйэтэ туттарбыт кулуубун саалатыгар биһир хоһон, олохтоох дойдутугар аһаммыта.

Николай ФИЛИППОВ.

Хаартыска: Василий Васильевич Кузь-мин, 1964 сыллаахха Москуба.

РЕДАКЦИЯ ПОЧТАТА

ЧПУ-ГА ЧӨРӨММИТ СЫЛААРГЫН ХУДАГАА САНЬСЫН

ЧПУ төрүттэммитэ 70 сылыгар

Бийиги үс бииргэ төрөөбүттэр: Василий, Наум, Николай Таатта Чөркөөбүттэн төрүттээхлэт. Араас сылларга ЧПУ-га үөрэнэн, учуутал идэтин ыламыт Саха сириин араас оройуоннарыгар үлэлээн, республика ыччата үөрэхтэниитигэр бэйэбит сэмэй кылааппытын киллэрсиппит.

Убайым Василий Трифонович (1915–1993 сс.) ЧПУ-ну 1938 с. бүтэрбитэ (II выпуск). Тааттага Баайаба, Чымнаайы оскуола-ларыгар учууталлаабыта, Кыйы начальнай оскуолатыгар үлэли сыйлаан 1942 с. армияга баба өттүнэн барбыта уонна сэриини "Албан аат III степени" орденнаах, "Хорсунун иһин" уонна элбэх быйобуой мэтээллэрдээх Чехословакия киинигэр Прагада түмүктээбитэ. Сэрииттэн кэлээт Чөркөөх сэттэ кылаастаах оскуолатыгар завучунаан үлэтин сабалаабыта. Колхоз председателинэн, райком II-с секретарынан үлэлээн баран эмиэ баба өттүнэн улук хоту Аллараа-Халыма оройуонугар РАЙОНО сибидиосэйинэн үлэли барбыта. Онно алта сый үлэлээн баран Нам оройуонугар Хамабатта орто оскуолатыгар директорынан аһаммыта. Сана оскуоланы туттаран үлэбэ киллэрбитэ. Олохун бүтэһик сылларыгар "Нам" совхозка парткомунан үлэлээбитэ. "Бочуот эһага" орденнынан, араас бэлэстэринэн наҕараадалаабыта. Норуот үөрэбүриитин, тыа хаһаайстыбатын үлэһит үлэһитэ, Нам оройуонун Бочуоттаах гражданина буолбута.

Быраатым Николай Трифонович (1928-1994 сс.) ЧПУ-ну 1950 с. бүтэрээт Усуяаана оройуонугар ананан барбыта. Бастаан Тумат сэттэ кылаастаах оскуолатыгар учууталынан үлэлээбитэ, Прасковья Романовна Толстякованын холбоһон мал буолбуттара, уоллаах кыыс оҕолоруммуттара. Калинин райком II-с секретарынан талыллан Усуяаана ыччатын лидерэ буолбута. Бу

улууска барыта алта сый үлэлээн, төрөөбүт оройуонугар Тааттага кален бастаан Хара Алдан начальнай оскуолатыгар сибидиосэйдээбитэ, онтон Кыйы орто оскуолатыгар директорынан өлүөр диэри үлэлээбитэ. Николай Трифонович Кыйыга сана оскуоланы туттаран үлэбэ киллэрбитэ. Нэһилиэккэ ытыллар бары дьаһалларга астымбынайдык кытара, үлэлиир оскуолата үөрэххэ, оҕону иттигэ үрдүк ситиһилээммитэ. Учууталлар республикатааҕы V-с съездиригэр делегатынан талыллыбыта. "Норуот үөрэбүриитин туйгуна" бэлэстээн, элбэх грамоталарынан наҕараадалаабыта, тыыл уонна педагогическай үлэ ветерана этэ.

Мин, Наум Трифонович, 1924 сыллаах төрөөбүт, быйыл 80 сааһын томтоһу туоллум. ЧПУ-га 1941 с. үөрэнэ киирбитим, 1944 с. армияга ыҕырыллан, бүтэрбэтүм. Демобилизацияланан кэлээт 1950–51 сс. үөрэх дьылыгар IV-с курстан үөрэхтин салдаабытым уонна 1951 с. Аллайыаха оройуонугар ананан учууталлы барбытым. Калинин Горный, Таатта, Чурапчы, Томпо оройуоннарыгар учууталынан, завучунаан, директорынан үлэлээбитим. Элбэх бэлэстэринэн, грамоталарынан наҕараадалаабытым.

ЧПУ 70 сыллаах үбүлүөйүн бэлэстиир сураһын истэн, олус үөрбүтүм. Үөрэммит кыһабын өйбүнэн-санаабынан, дууһабынан олус күндүтүк саныыбын. Бийиги, үс бырааттылар, үтө үлэһит буолуубутугар акылаппытын оксубут сирбитинэн ЧПУ буолар.

Н.Т. СЛЕПЦОВ,

ЧПУ выпускника, Покровская куорат.

Попечительскэй хамсааһын

ВЫПУСКНИКТАР ФОНДА ОЛОХТООТУМАР

1974 сыллааха С.А. Новгородова аатынан Чурапчы орто оскуоланы 57 оҕо үөрэнэн бүтэрбитэ. Бары олох араас суолун тутан билигин норуот хаһаайстыбатын туттаах салааларыгар үлэлиир дьонун дьосунор, мал аҕалары ийэлэрэ, сорохтор эһээ-эбээ буоллулар. Киинлэр истэригэр кизин тутта ааттыаха сеп: СР тууга министрин бастакы солбуйааччы М.Н. Керемасов, киин энергетическай ситим кылаабынай инженера "РФ үтүөлээх энергетик" А.А. Захаров, суут-сокуон үлэһиттэрэ В.М. Филатов, А.М. Тимофеевы, медицинскэй наука кандидата Н.С. Дьячковскайы, юридическай наука кандидата А.М. Потаповы, физико-математическай наука кандидата В.П. Бархсановы. Аһабырдааһы кемуһу хостуур биринискэ начальнига П.М. Шестакову, улуустааҕы ОДКХ начальнига Е.И. Савины уо.д.а.

Быйыл сайын киинлэр оскуоланы бүтэрбиттэрэ 30-с сылын үөрүүлээхтик бэлэстээтилэр. Кэрэ айылҕалаах кыыс Амма кытылыгар киирэн дьаарбайдылар, учууталларын А.Е. Гордееваны уонна А.С. Барашкованы чирстээтилэр. Итинэн кылаас аатыттан анал фонда тэрийсэн техникескай идэбэ үөрэнэр студенага стипендия олохтуурга субэлэстилэр. Фонда маҕнайы стипендиятын Хадар оскуоланын выпускнига Санкт-Петербург куораттааҕы үрдүк техникескай университет 2-с курсун студена А.Протодьяконов буолла.

"СО" корр.

Дьэ, бу тугуй?

Николай Хадаарыскай

Чурапчы Эбэм
Тобус томтордоруттан биригэр
Тантара дьыэтин таһыгар
Хоту дойдуга көһөрүлүн
Үүрүлүн, үтүрүлүн сылдыбылпыт
Алта уон сылыгар ананан
Тутуллубут мемориал аһыллытыгар
Тобуруһунан мустан турдахпытна
Былыта, тыала суох ыраас
Чаҕылхай күннээх халлаанга
Биир тэнник кэксэлэһэн
Киһи сөбө көрүөх кэнигирэһэн
Туналган манган доскуй былыттар
Эмискэ үрдүбүтүгэр баар буоланнар
Токтоон турбаһаан бараннар
Хайдах көстүбүтүгэр курдук сүппүттэрэ
Кырдааһас дьону ордук долгутан
Харастарын уутун талааран
Куту-сүрү бөлүтүр эңсигиннээх
Кутурбан табыгын кэмигэр

Дьэ, бу тугуй?
Кубулбагга хоту халлаан Хайыр таастаах кумабар
Кырамыталара көмүллэн хаалбыт
Аймак дьоннорбут барахсаттар
Улугулаан өлөр күннэригэр
Сырдык тыынара быстарыгар
Орто дойдубуларга хаалларбыт
Салгынгга сылдыар куттара
Төрөөн-ууһаан тэнибит
Ахтылганнаах ийэ буордарын
Киһи-хара буолбут
Төгүрүк түөлбэ алаастарын
Кииннэрэ түһэн улааппыт
Биһиктэрин ыһаабыт өтөхтөрүн
Үөһэһэн кэлэн көрөн-истэн
Ааспат-арапат аҕаларын биллэрэн
Бар дьоннорунуун бырастылаһан
Бардылар дуо ити аата
Кэркэстээн түмсүбүт күммүтүгэр?

РЕКЛАМА САНГА КӨРҮНЭ

Былырын сааскыттан телевизорбытыгар реклама санга көрүнүгү-сүрүр строка туһаныллар буолбута дьон-сэргэ биһирэбилин ылаан ылла. НТВ каналга күн аайы тахсар. Итинэн наадалаах биллэриилэрбитин бизрээбит, атын дьон бизрээбит рекламаларын аабабыт.

Рекламаны күн аайы үлэ чааһын кэмигэр ыллаллар. Бизрээбит рекламаны киирбит чааһыттан көрөн суукка устата экранга көрдөрүлүр, онон ити кэм устата элбэх киһи ааҕарыгар, көрдөрүгэр табыгастаах. Чурапчы дьон-сэргэтэ реклама санга көрүнүн олоххо киллэрбит салайааччыга, предприниматель Макарова Саргылана Ивановнага, киһи үлэһиттэригэр, телестанция коллективыгар махталлара улахан.

С. ГРИГОРЬЕВ,

Чурапчы сэлэһнээтин олхтооҕо.

ЫЛАН ААҔАРГЫТЫГАР СҮБЭЛИИБИН

Бийиги бары бэркэ билэр биир дойдубаахпыт Н.И. Слепцов – Сылык. Сир тыына уонна киһи дьылбаата дьин бэрээхэй кинигэтин "Бичик" национальнай кинигэ кыһага баччээтээн таһаарда. Ол кинигэлэр бийиги улуустугар эмиэ кален баран билиитигэр-көрүүтүгэр тарбана сылдыаллар. Н.И.Слепцов ааҕааччыларга уонна улуус олохтоохторугар кизиник билэр киһинэн буолар. Ол курдук, республика да хаһыаттарыгар, бийиги да "Саҥа олохтутугар" геопатогеннай зоналар, аһаас сир киһиэхэ дьайыларын туһунан элбэхтэ суруйан турар.

Кини Сылан нэһилиэгиттэн төрүттээх. Томскайдааҕы государственнай университетка үөрэнэн, физик идэтинэн 20-ч сыл космофизика институтугар үлэлээбитэ. 1966 сыллаахха аһара үрдүк, энергиялаах космическай сардангалар атмосфернай ардактарын үөрэтэр-чинчийэр аан дойдуга билиит-ШАЛ установкага научнай чинчийиһири автоматизациялаабытын иһин Бүтүн Союзтааҕы НХСБ медалынан наҕараадалаабыта. Космическай сардангалар физикаларыгар уонна научнай чинчийиһири автоматизациялааһынга 30-тан тахса научнай ыстатыйалардаах. Онон Николай Иннокентьевич бэйэтэ айылбаттан айдарытыгар эбии эмиэ "үөһэни" кытта сибээстээх үлэбэ, космофизикага үлэлээн кырдык даҕаны наукага тирэбирбит 10 сыллаах үлэтин түмүгэ кини-

гэ буолан табыста. Кинигэ түөрт разделлаах, бастакы разделга киһи аймак геопатогеннай зоналар туһунан билиит-көрүүтүн түмэн көрдөрөр. Иккис разделга өбүгэлэрбит сир тыынын туһунан билиилэрин, балаһаны тулуу, саҥа дьыаһа киһири сизирин-түсүмүн сыһаттар. Кэлинги иккис разделыгар "Геопатогеннай зоналар ирээт төгү, усулсубуйатыгар" уонна "Биолакация көстүүтэ" дьин үлэлэригэр суруйбут.

Бийиги, аныгы дьон, үөрэхтээхлэт аатыран ийэ айылҕабытыттан тэһэн, урут өбүгэлэрбит тыһыынчанан сылынан мунньуммут олоххо билиилэрин-көрүүтэрин, ыһымаларын билимнээт буолбуппут баар суол. Мин биир бэйэм бу кинигэни ылан ааһан баран сөбүлээтим уонна бу бийиэхэ, тыа дьонугар, ордук наадалаах эбит дии санаатым. Ол курдук, дьыа, хотон тутуугулар, уһаайбаны талыыга бу кинигэттэн элбэх субэни-аманы ылыһы, билигин-көрүүтүн да ханатаргар наадалаах элбэх. Бу чөл олоху тутар кэммитигэр чөл туруктаах сирги таба тайанан, дьыа-уот туттан олохтутугар, доруобуйабытыгар, кинчээри ыччалыгыгар үчүгэйтэн атыны аҕалбатын өйдөөтүм. Дьэ, ол иһин Сылык кинигэтин ылан ааһан олохтутугар туттуобут, билиитин хантатыбын!

Е. МАКАРОВА,

Чурапчы сэлэһнээтин олхтооҕо.

Балаһан ыйыгар уонна алтынныга — улууска ырааһырдым ыйдара

Бийиги Чурапчыбыт буорунан-былынан бүтүн республикага аатырбыт улуус. Чахчы даҕаны, сэлэһнээ ийэ кураангга киһи көстүбэт лына өрө көтөр буорунан, ардах түстэбинэ тобукар диэри бадаранынан сайыгы кэмгэ киһини салгытар да, сылатар да буоллаҕа. Киһи трасса суола аһары сүрдээх. Туох массыына ааһыта көстөр-көстүбэт. Киһи муһан массыынаба да киирэн бизрээх айылҕаах балаһанньата. Маанытык таһынан, баттах сууһан, уос кырааскаланан туһа суох. Буор амтана он-

БУОРУ ХАПТАТАЛЛАРА БУОЛЛАР

нооһор айаха биллэр. Дарьыһынэбит тэһиччигэр көрдөххө буюмба эстибитин курдук өрө көтөн олорор. Ити дьыабы иһигэр дьоннор, оҕолор олороллор дии санаатаха киһи курутуулар. Чурапчылар уубут да хааныстыбата мөлбөүһүн доруобуйабыт айгыраабыт дьоммут. Онно эбии бу былыт-буорбут төһөлөөх иһэн, буортулаан эрэрэ буолуой? Сазамый аһыанарым — оҕолор. Төрөхтэригэр таһынык былы сизин улаатар дьон туох аанньа доруобуйаланыахтарай? Киһи атын сиртэн дьону да ыалдыттарга ыҕырданан саатар. Онук ыраахан хартыына.

Билигин олох сайынна. Тобу улуус дьаһалтата үрдүттэн көрөн олорон саатар улахан былы халтатар үлэни ыппатый? Сарсыардаттан-сарсыарда водовоз саатар киһи суолу кутан, халтатан аһара буоллар итиник өрө көтөн, бурбайан олоруктут суоҕа этэ. Билигин аһыах хонугунан ардактарбыт кэлэн, устунан тонгорон буорбутун эһилгэ диэри үмнүхлүт. Онтон эмиэ буор, быыл ортотугар сайыммит кэрэтин атаарыахпыт. Асфальтовай завод аһыллар дииллэр даҕаны, ол ыраах буолуо. Онон буору халтатыыга туох эрэ мизэрлэр ыһыллалара буоллар.

Г. ПОПОВА, Чурапчы олхтооҕо.

ЧУРАПЧЫМ ТУПСУОН КИРКЭЙИЭН БАҔАРАБЫН

Чурапчы киһи улуустартан биир бастыһынара. Ол курдук, үлэтинэн, өбүгэ саҕаттан араас дэгиттэр дьобурдаах ученай, художник, артист, суруйааччы о.д.а. дьонунан ыаллы улуустардааҕар иһики күөһүгэ иһэр. Аны саханы албан ааттаабыт туустуктарын, дуобачыттарын эбэн кэбис. Төһөлөөх киһилэр Чурапчы арэ томторун эрэ буолбаха, Саха сириин, Россияны кытта аатырдыбыттар, суон сурахтаабыттар буолуой? Холобурдары өссө да элбэҕи этиэххэ сеп.

Дьэ манньк утүө, дьонун Чурапчы сэлэһнээтин ис көстүүтэ хайдаһый? Ангардас Орджоникидзе аатынан уулуссаны да ылан көрүөххө. Уулусса араас бөбүнэн-сыһынан баардыгы, уһун ардааха массыына да, сатыы да киһи сылдыарыгар эрээдэниһи. Туора уулуссалар да, туһааннаах уулуссалар да ааттара үксүгэр көстүбэт, дьыллар нүөмэрдэрэ да сороҕо чуолкайдык аабыллыбат эбит. Бу уулусса ойбонунан кылабыһа баар. Манна эһэлэрбит, эбэлэрбит саҕаттан аймактарбыт, добоһторбут, оҕолорбут уһун ууларыгар сыттаһара... Ол-буора аһары элбэх ааннаммыт, атыны этэ да барылыбаҕ.

Чурапчы сэлэһнээтин дьаһалтата кэлэр өттүгэр септөөх дьаһалы ыһаа дьин эрэнэн Чурапчы тупсуон, кизржэһин баҕаран суруйдум.

ДЬӨНКУ СЭЭН,

РФ Журналистарын Союһун чилиһнэ, Саха АССР културатын үтүөлээх үлэһитэ.

Аграфено

КУЗЬМИНА - ЛЯНАНА

БЫСТАХ САНАА СУРУГА

(кэпсээн)

Няургун аана тапталсаарын хорбогдоо бүгүн үгүйсхэнэ. Са-
атар телефоннаабат даганы. Дыгэлгэр бара сэлдээрин,
үрөдэр кылармытаран, быс-арыт булбага. Бүгүн, эрдэ
бүтэн, биримэлэмнине Ньургун үрэнэр сиргигэр бара сэл-
дыах буолбута.

Талыаа саахы алаагы күнэр — ийи ээс дыаарбайа
тасыхаах курдук. Улуу уннухстах кылыгы тымын эминитэн
сандап саас кэлиттэ хас бирдии хилэксэ айаага каталыкстах
күндү бөлүө. Уулуссара санылыбыт, курус санаара куустар-
быт дьон барт дэлгэ хөстөлгөр. Ол эрдэри, солумар сурах
дыл ханнак да кэмин ахкылаха тиймэн кэлэр эбит. Ньургун-
аанын сандал саас да быһаарбагара...

Кини дүөгүлүрүн кытта күнүсүрүн, буолары-буолбаты
кэлсэтэ, арыт күтсөн ыла-ыла, автобус тохтобулун дикет за-
дур хаамсан истэ. Ол ийэн көрдөүрү дьон быһыгыр билэр
бабайы уола мөлбөтөөтө. Кыс күлүм алгайда, киникээ ута-
ры сүрдүө.

— Миша, приеет. Хайа, бу ханнаган ийэриң?

— Ээ, приеет. Үөдэң баран ийэбин. Оттон эң, туох оонун?

— Үөдэң бүтэн Ньургун ирдий сылдыабын. Бу саңа ба-

ран ийэбин? Ньургун бэрээдэ үөсүмүтэ дуо?

— Бэрээдэ суох этэ. Арба-а-а. Олох да үмкөн кэбислигитин
диди. Ньургун бэрээдэ ийгэ сурук ыгытты. Хайаан да тиксэрэ-
эр дикетти. Кыһыра сылдыабыт дуо? — Миша, Ньургун бир-
гэ үөдэңэр табарыла, суумкатытан суругун хостуу-хостуу ып-
ытар.

— Суох. Ийиң дикер дуо?

— Ээ, бэрээдэ кыһа наастарыйыһыа саах этэ. Туохтан
эрэ муннаарыт көрүнүөкх сылдыара. Омонор мин дыабыл-
эбилиттэн күлбэтэ. Арбага, кыһырабыгытар быһылаах
диди ыйгалаласпатабын.

Миша Ньургун сирайа-харага бурабайыла, улааннак
өмөттөрө сылдарын кыстан кыстаахтэ. Отумата да суох
бука сарайа сылдара буолуо...

Ньургун аана тапталсаарын суругар үөсүр бэйэтэ билгитин
сүрүдэр ыгырыктата санаата. Кимдери арылан аакта уонна
онтукатын кэмсинэ: Дорбун!

Кимэ да тэгилсэтт кэрэ кийим. Тапталым оронгоо,
Ньургунуң! Ньургунуң! Уонна туу суругуңуң билсэ-
лин даганы... Манна сирдинг быһылаах онорум ээс диди са-
наабат этиң. Бэйэңиң кирдэх курдук санаабың. Бэйэңиң
абааһы көрбүң... Мин, мин... суох, суох! Ийи тулунан суруй-
балың. Бэйэң кэлин истэң. Көрдөүдүң, аагалабың, бары-
тын бырастың гың. Бу мин сиргигэр эйигиттэн оронго-оронго
булбаатың. Эйигиң көрүдүм тапталылаң, тапталыбың. Ол
эрэң, эйигиң дыаахх оноргоңуң сарбах. Минигиң диди. Атым
кыйың көрүсүң, тэгил. Дыаахх буол! Бырастың гың, бы-
рааһың.

Ньургун.

Сурук адаархай буочарынан сүрүлүбүт, сорох тыллара

Дордөлүмүтүң

Күндү кэргэмим, күнү көрдөрбүт күн-күбэй ийэбилгин,
эйбээс эбэбилгин "Россия патекокомерсантаһын туйгуну"
Марьянова Валентина Егоровна ийэ аңаардаах
рүбүлүмүң, ийүрүлүк күтүлгөн ийитик-истиктик
абаардыгың!

Тапталыах кийибитигэр кыһыраа билгиттэ элээрди
эрчим, кыһыраа бэриммэт кыһылаах санааы бэрэ-
быт. Дыаңың махтаах үсүлүн улагыт, миникитиң даганы
утуу санааң саллаарыагыт, ийи-истик кыһылаах
ураадаатың, өр кэинэ амарах сыйлаңгың, утуу
субоомон курутум араңааччылаах садыт диди алыгы-
тын тиздэриб. Дыаахх буол!

Эбэрэни кытары кэргэниң Рено Михайло-
вич, кыргыттарың Нарис, Валентина, күтүтүң
Айаал, сизинэриң Алина, Мартыня, Сайаана.

Биллериилер

Улуус бары пенсионердарын, ветеранарын истиилэри-
гар!

Улууустаагы ветераннар Субаларын уураарынан эһинил
Улуу Кыайы 60 сыла туолуунан онсулар "Кыайы сөкө-
рин" түтүлүгэр хоһуллар 100-тү солкубайы наһилектарга
ветераннар сөбүктэрин председателлериңэр, Чурагы салы-
аннаагың түөлбө салаааччыларыңар эбэтэр ветераннар дия-
ларигэр бара өтүкөн төмүтүлүгүр көрдөбүт.

Улууустаагы ветераннар сөбүктэргэ.
x x x

В. С. Яковлев-Далэ аатынан Кытаанах орто хурдөмөөтөн-
най-эстетическэй оскуолата бадалах оролор урулуйга уонна
хайларга сүмүддири. Билсэр телефоннар: 27-611, 27-629,
27-668.

Оскуола администрацията.

Редакторы солб. А. М. СЛЕПЦОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чурагы сал., Карл Маркс уул., 26 "а".
ТЕЛЕФОННАРЫБЫТ:
редактор — 41-332, отделлар — 41-265.
E-mail: Ospanaoloh@chugor.sakha.ru

Түрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, Чурагы улууну "Сага олох"
редакционнай-издательскай холбоһук государственнай учреждение. Маассабай
информация средстволорун туһунан РФ Сокумнарин туһунуу контурууоллуур
уонна регистрацыйлар РФ бачакка СР региональной управлениетигэр 2003 г.
бас ийин 20 күнүгэр регистрацыйламмит күмөрү — ПИ №19-0423.

"Сага олох" редакционнай-издательскай холбоһук ГУ. Офсетнай бачаат.
Сахааһын №107. Тираж 2043. 06.09.2004 с. бачакка бэрийиннэ.
Хайыат нэдиэлэҕэ үстэ. оптуорунньукка, кэллэргэ уонна субуотата тахсар.

Аатор суругар эһилэр санаа
редакция позициялар мэлдьи сеп түбүөр
буолбатах. Сурукка ийиллор чочулар
кыдыкстаахтарыгар эппитини
аатор тус бэйэтэ сүгэр.

Евдокия, Ульяна, Акулина, Мария.

Күндү убайа
ПОПОВ Прокопий Ильич

олохтон туораабытынан биригэ үлэсэбит дүөгүсүбүтүгэр
Евдокия Ильичинчада уонна минн оролоругар куугурам-
матын тиздэбит.

Алабар нэһилиэгин дыаһалтата.

ЯКОВЛЕВА Анастасия Андреевна

улуу ыраахан марыттан өлбүтүгэр бэйэбит улаһыгытти-
гар дыаһалта специализиһар Дыкковскаа Норуона Иль-
ичинчада дидиң куугурамыатын биллэрбит.

Улууустаагы тыа ханнааыстыгыбатын
управлениета.

Тапталыах ийэтэ, Хагалаас улууну Улахан Аан өлөх-
тообу

БОЛБӨЙҮҮҮ

Улуус баһылыгы атырдаах ийин 17 күнүсүрү 310 №-
дыах "Оттоолуңга эбин дыаһалтар" туһарынан дыаһа-
гар олохуран балааһын ийин 1 күнттэн оттоммостах сирдэ-
ри бас билми бары көрүгүттэн туулууга суох олохтоох ээм-
леустомтөлүгэр контуруулаһыһынарынан оттоон ылары
көтүлүмүгэр.

x x x

Быр ийдыах сибиниңэ оролор атылаһаллар. Бил-
сар телефон: 42-325.

АТЫЛЫБЫТ

Супалык оролох ынары, байтаһын ынары, 2 тыһы
тыһастары атылыбыт эбэтэр үчүгэй туруктаах УАЗ
массынара ааһалыбыт. Билсэр телефоннар: 41-237, 26-
520.

МАХТАНАБЫТ

От ийин 30 күнүгэр күн сирин көрдөрбүт күндү ийэбилгин, амарах
эбэбилгин, саһаас ийэ кыһыбытын педагогическай үлэ, сарим,
спорт ветеранын ДУРАНОВА, Мандалина Николаевна сүтэрибт кү-
түрүдүлүкх күнөрүбүтүгэр алыһылаах таңа үлэсэбит, куус-көмө,
өйбүл буолбүт, көмүс үтүрүгүн көтөхсүбүт, тигэс суолугар атарыс-
быт бары аймактарыгыгар, истигиң дүөгүлэригэр, биригэ үөсүмүт,
үлэсэбит, алыһыт дүөгүлэригэр, кыска ылаарыгыгар бара мах-
талытын тиздэриб.

Утуу саһаадаах амарах дүөгүлүгэр туйгун дордүбүдүмүн, бары
утууңу баһарабыт.

Кыргытара, күтүөттөрө, сизинэргэ.

ЧУРАПЧЫТААБЫ ГАИ
ОТДЕЛЕНИЕТА БИЛЛЭРЭР

Чурагы улууну урдук автоматотранспорты государственнай
техническай көрү тууга мөлөх туруктаах. Хас бирдии техниканы
бас билсэңи сыл ахсын болдору техническай көрүүү барыахтаах.
Көрүүү барыаха эрэ техниканы сыйдым ийин Администрациянай
быраабы кэли ийин кодекска 12.1 ыстатылаһынан эппикээк тардыл-
ларсытын, нүмэригит үлүмүрүн орос төлү сэрэтиб. Госуларст-
веннай техническэй көрүүү нэһиликтэриңиң ийиксэстэн ытыым гра-
фитың билгитиннэрэбит.

1. Марья-Балааһын ийин 8 күнэ.
2. Мындаады-Балааһын ийин 9 күнэ.
3. Арылаах-Балааһын ийин 13 күнэ.
4. Кытаанах-Балааһын ийин 13 күнэ.
5. Силэ-Балааһын ийин 14 күнэ.
6. Тополон-Балааһын ийин 16 күнэ.
7. Чыаптара-Балааһын ийин 17 күнэ.
8. Чыкыр-Балааһын ийин 20 күнэ.
9. Хайаһыт-Балааһын ийин 21 күнэ.
10. Дирит-Балааһын ийин 22 күнэ.
11. Болото-Балааһын ийин 23 күнэ.
12. Хатыла-Балааһын ийин 24 күнэ.
13. Мутулай-Балааһын ийин 28 күнэ.
14. Одуулуй-Балааһын ийин 29 күнэ.